УДК 81’253:[005.745+32.019.5]:004.891
DOI https://doi.org/10.32782/2522-4077-2026-218-12

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ РІШЕННЯ У СИНХРОННОМУ ПЕРЕКЛАДІ ПРЕСКОНФЕРЕНЦІЙ ТА ІНТЕРВ’Ю СВІТОВИХ ПОЛІТИЧНИХ ЛІДЕРІВ: ПОРІВНЯННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ПЕРЕКЛАДАЧА ТА СИСТЕМ ШІ

TRANSLATION DECISIONS IN SIMULTANEOUS INTERPRETING OF WORLD POLITICAL LEADERS’ PRESS CONFERENCES AND INTERVIEWS: A COMPARISON OF PROFESSIONAL INTERPRETERS AND AI SYSTEMS

Колодій Б. М.,
orcid.org/0000-0002-2008-6804
кандидатка філологічних наук,
доцентка кафедри теорії і практики перекладу з англійської мови
Навчально-наукового інституту філології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Цісельська В. Е.,
orcid.org/0009-0003-7421-7122
магістрантка кафедри теорії і практики перекладу з англійської мови
Навчально-наукового інституту філології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Стаття присвячена дослідженню й порівняльному аналізу синхронного перекладу, виконаного людиною-перекладачем та системами штучного інтелекту в межах англомовного політичного дискурсу.

У дослідженні розглянуто теоретичні основи синхронного перекладу; визначено жанрові характеристики політичного дискурсу; проаналізовано синхронний переклад автентичних промов сучасних політичних лідерів Америки і Європи, а також порівняно результати перекладу, здійсненого людиною та штучним інтелектом (зокрема, платформами Rask.ai та HeyGen) з метою оцінки їхньої комунікативної адекватності.

Дослідження демонструє, що синхронний переклад залишається однією з найвимогливіших форм, зважаючи на когнітивний аспект перекладацької діяльності. Його складність полягає в необхідності перекладача виконувати кілька операцій одночасно, беручи до уваги брак часу. Додаткові труднощі виникають через декаляж, спонтанність та високий темп мовлення, акустичні перешкоди та необхідність миттєво реагувати на непередбачувані комунікативні ситуації. Особлива увага приділяється природі політичного дискурсу, зокрема його жанрам – пресконференції та інтерв'ю, які часто містять імпліцитні значення, оцінну лексику, риторичні прийоми, іронію, маркери хезитації та посилання на актуальні події, що вимагає не лише лінгвістичної компетенції, а й широких фонових знань та прагматичної адаптації.

Відповідно до результатів дослідження, ми дійшли висновку, що людина-перекладач має беззаперечну перевагу у відтворенні ідеологічних підтекстів та контекстуальному переструктуруванні мовлення. Системи штучного інтелекту наразі не здатні повноцінно конкурувати з професіоналами через схильність до буквалізму та ігнорування емоційного забарвлення висловлювань. Водночас підтверджено високу ефективність штучного інтелекту у відтворенні фактології та цифровій точності, що дозволяє розглядати нейромережеві платформи як перспективний допоміжний інструмент у сучасній перекладацькій галузі.

Ключові слова: синхронний переклад, політичний дискурс, людина-перекладач, штучний інтелект, порівняльний аналіз.

© Колодій Б. М., Цісельська В. Е., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

The article focuses on the study and comparative analysis of simultaneous interpreting by human interpreters and artificial intelligence systems within the context of English-language political discourse.

In the course of the research the theoretical foundations of simultaneous interpreting were examined; the genre characteristics of political discourse were identified; the simultaneous interpreting of authentic speeches by contemporary political figures of the USA and Europe was analysed, and the results of human and artificial intelligence (namely Rask.ai and HeyGen platforms) translation were compared in order to assess their communicative adequacy.

The study demonstrates that simultaneous interpreting remains one of the most cognitively demanding forms of translation activity. Its complexity lies in the interpreter's need to perform several operations simultaneously under severe time pressure. Additional difficulties arise from decalage, speech spontaneity, high speaking rate, acoustic interference and the necessity to react instantly to unpredictable communicative shifts.

Special attention is paid to the nature of political discourse, particularly to its genres – press conferences and interviews that often contain implicit meanings, evaluative vocabulary, rhetorical devices, irony, hesitation markers and references to current events, all of which require not only linguistic competence but also broad background knowledge and pragmatic sensitivity.

According to the findings of the research, we came to the conclusion that human interpreters have an undeniable advantage in reproducing ideological subtexts and contextually restructuring speech. Artificial intelligence systems are currently unable to compete fully with professionals due to a tendency towards literalism and a failure to account for the emotional tone of utterances. At the same time, the high effectiveness of artificial intelligence in rendering factual information and numerical accuracy has been confirmed, which allows neural network platforms to be considered a promising auxiliary tool in the modern translation industry.

Key words: simultaneous interpreting, political discourse, human interpreter, artificial intelligence, comparative analysis.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку інформаційного суспільства та глобалізації професія перекладача зазнає суттєвих трансформацій, зумовлених стрімким упровадженням технологій штучного інтелекту (далі – ШІ), що містять системи нейромережевого машинного перекладу. Поява інноваційних систем, здатних здійснювати автоматичний переклад та клонування голосу зі збереженням інтонаційних контурів, відкриває нові перспективи, проте водночас ставить складні дослідницькі питання. Попри колосальний розвиток алгоритмів, переклад політичного дискурсу, зокрема жанрів пресконференції та інтерв'ю, залишається одним із найсерйозніших викликів для ШІ, що зумовлено надзвичайною щільністю імпліцитних сенсів, використанням складної політичної термінології, а також високим емоційним напруженням спікерів. Відповідно, виникає гостра наукова та практична потреба у встановленні меж можливостей сучасних алгоритмічних систем (зокрема систем відеоперекладу, як-от HeyGen чи Rask) у порівнянні з перекладачами-синхроністами в умовах екстремального навантаження. З'ясування того, наскільки ефективно людина та машина здатні долати мовленнєві труднощі та зберігати наміри спікерів, становить актуальність нашого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним підґрунтям для нашого дослідження слугували праці як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, що присвячені розвитку сфери синхронного перекладу [1–3] та його особливостям через призму моделі когнітивних зусиль Даніеля Жиля [4]; політичного дискурсу, зокрема жанрам пресконференції та інтерв'ю [5–7]; ідіолекту спікера [8; 9] та технологічним моделям автоматизованого перекладу [10; 11].

Мета дослідження полягає у здійсненні порівняльного аналізу ефективності перекладацьких рішень людини-синхроніста і сучасних систем ШІ під час роботи з політичним дискурсом.

Виклад основного матеріалу. У сучасному глобалізованому світі, де стрімкість обміну інформацією визначає ефективність міжнародної взаємодії, комунікативне посередництво набуває безпрецедентного значення. Потреба у миттєвому порозумінні між представниками різних культур, дипломатичних місій та суспільно-політичних систем зумовила закономірну еволюцію перекладацької галузі. Цей безперервний запит на швидкість та точність трансляції смислів вивів на перший план найскладніший та найдинамічніший різновид професії – усний синхронний переклад *(переклад наш)* [2, с. 253].

Відповідно до стандартів Генерального директорату з усного перекладу Європейської Комісії, синхронний переклад визначається як специфічний режим усного перекладу, за якого оратор виголошує промову, а перекладач практично одночасно (синхронно) перефразовує це повідомлення мовою, зрозумілою для цільової авдиторії *(переклад наш)* [12].

Уперше система синхронного перекладу була представлена широкій авдиторії під час Нюрнберзького процесу *(переклад наш)* [13].

Незважаючи на весь скептицизм, із яким у перші роки свого існування поставилися до синхронного перекладу [2, с. 255], з кожним роком цей вид усного перекладу ставав популярнішим у різних сферах. Ключову роль у становленні новітнього формату перекладу відіграла Організація Об'єднаних Націй. Ініціатором упровадження нової технології став Леон Достерт, особистий перекладач 34-го президента США Дуайта Ейзенхауера, який у 1946 році організував першу успішну демонстрацію синхронного перекладу в ООН, що стало поворотним моментом в історії цієї професії. До 1951 року Секретаріат ООН вагався у виборі між послідовним та синхронним перекладом, проте остаточне рішення було ухвалено на користь останнього *(переклад наш)* [3, с. 803].

Цей історичний вибір визначив вектор розвитку професії і протягом останніх семидесяти років переконливо довів, що синхронний переклад здатен гнучко адаптуватися до будь-якої тематики, формату заходу чи мовної пари, надаючи неоціненну послугу світовій спільноті. Проте така комунікативна ефективність зберігається виключно за однієї фундаментальної умови – компетентного виконання. Саме цей аспект компетентності залишається головним критерієм якості на сучасному етапі, за якого людський інтелект вступає у пряму конкуренцію з новітніми технологіями ШІ.

Когнітивна складність синхронного перекладу. Як уже було зазначено вище, синхронний переклад об'єктивно вважається найскладнішим напрямом перекладацької діяльності. Синхроніст змушений працювати в умовах екстремального дефіциту часу, без можливості зазирнути в текст наперед чи виправити вже сказане – його перша спроба завжди є остаточною. Специфіка процесу полягає в тому, що професіонал має розпочинати формулювання цільового речення у той момент, коли оратор ще знаходиться на середині своєї думки [1, с. 69].

Така безперервна інтелектуальна напруга найкраще пояснюється через призму моделі когнітивних зусиль (Effort Models) Даніеля Жиля *(переклад наш)* [4, с. 158], згідно з якою, переклад розглядається як складний розподіл обмеженого ментального ресурсу між чотирма основними компонентами:

1. Зусилля слухання та аналізу (Listening and Analysis Effort); 2. Зусилля пам'яті (Memory Effort); 3. Зусилля продукування мовлення (Production Effort); 4. Зусилля координації (Coordination Effort) [4, с. 160–168].

Саме в межах цієї моделі стає зрозумілою природа технічних помилок: критичні збої в процесі синхронного перекладу виникають тоді, коли вимоги до обробки інформації перевищують наявний когнітивний ресурс перекладача. Це неминуче призводить до стану ментального «перенасичення» (*saturation*). Окрім цього, збій може статися і на рівні окремої вузької ментальної операції – наприклад, під час запам'ятовування цифр або прецизійної інформації у певний момент часу, в результаті чого виникає так званий «індивідуальний дефіцит» зусилля (*individual deficit*) *(переклад наш)* [4, с. 190].

Політичний дискурс, що є у фокусі нашої розвідки, є доволі складним поняттям, оскільки поєднує в собі не лише лінгвістичні, соціальні та політичні аспекти, де мова виступає не просто каналом комунікації і засобом передачі інформації, а й інструментом впливу на суспільну свідомість та формування політичного іміджу [14, с. 49–50]. До ключових характеристик політичного дискурсу належать:

1. Охоплення широкого спектру комунікативних актів та практик у політичній сфері *(переклад наш)* [15, с. 30]; 2. Функціонування в межах соціальних, культурних та інституційних

процесів, що взаємодіють із ширшим соціально-політичним середовищем *(переклад наш)* [5, с. 121]; 3. Використання політичної термінології та лексики *(переклад наш)* [16, с. 103]; 4. Безпосередній зв'язок із державною політикою, процесами управління та суспільними викликами; 5. Поєднання різних жанрів комунікації, зокрема промов, дебатів, прес-конференцій, інтерв'ю, законодавчих процесів, ЗМІ та цифрових взаємодій *(переклад наш)* [5, с. 211, 214]; 6. Сприяння поширенню інформації, представлення конкурентних поглядів та формування громадської думки, вплив на соціум *(переклад наш)* [17, с. 13]; 7. Нормативний аспект, що включає в себе регулювання дискурсу через правила, традиції та конвенції, визначаючи прийнятні форми вираження та взаємодії в політичному середовищі; 8. Інклюзивність, а саме – залучення до комунікативного процесу максимально широкого кола учасників *(переклад наш)* [18, с. 358–365].

Зважаючи на таку багатогранність політичного дискурсу, у нашому дослідженні ми звужуємо фокус до двох найпоширеніших жанрів –прес-конференцій [6] та інтерв'ю [7, с. 309].

Вибір цих форматів зумовлений їхньою особливою комунікативною природою. За своєю суттю, прес-конференція постає найпопулярнішою формою масової взаємодії зі ЗМІ, до якої вдаються за потреби повідомити про значущу подію максимально широкому колу видань одночасно [6]. Натомість інтерв'ю в авдіовізуальному просторі має транслювати ефект «невимушеної розмови двох людей, один із яких є більш поінформованим із обговорюваної теми» [7, с. 309].

Ці два жанри кардинально вирізняються серед інших форматів політичної комунікації своєю багатоголосністю та високим рівнем непередбачуваності. Якщо, наприклад, заздалегідь підготовлена промова дозволяє спікеру дотримуватися лінійної логіки та вивіреної граматики, то в умовах живого діалогу мовлення стає спонтанним та емоційним. Кожна репліка тут є прямо залежною від вербальних та невербальних стимулів із боку журналіста чи опонента. Саме ця динаміка «тут і зараз», насичена паузами хезитаціями *(переклад наш)* [19, с. 277], перериванням та синтаксичною незавершеністю, перетворює прес-конференції та інтерв'ю на складний об'єкт для перекладу.

Ідіолект спікера. У сучасній лінгвістиці для опису індивідуальної мовної системи конкретної людини використовується термін «ідіолект» – індивідуальний різновид мови, що проявляється в сукупності формальних, стилістичних та інших ознак мовлення окремого носія [20].

Для нашого дослідження політичного дискурсу саме таке розуміння цього терміну є ключовим. У процесі виступу перед авдиторією політик світового рівня використовує не абстрактну (в нашому випадку, англійську) мову, а свій унікальний ідіолект. Його словниковий запас, улюблені граматичні конструкції, слова-паразити та темп мовлення формують ту саму «сукупність індивідуальних особливостей» [8, с. 11].

Розпочнімо з одного найобговорюваніших політиків сьогодення – Дональда Трампа, дослідники якого є одностайними в своїй оцінці домінантної ролі емоційної складової його виступів. Риторичний стиль 45-го та 47-го президента США, як зазначає В. Савчук, кардинально відрізняється від стилю його попередників, оскільки орієнтований на ЗМІ, перформативну (театралізовану) модель комунікації [21, с. 277]. До того ж, його риторика «демонструє надзвичайно характерне поєднання особистості, мови та політичної стратегії, завдяки чому його публічні виступи впізнавані з першого погляду» [21, с. 279].

Серед європейських лідерів, виступи яких є у фокусі нашого дослідження, учасник «Коаліції охочих», британський прем'єр-міністр Кір Стармер, котрий репрезентує в політичному дискурсі особливу модель збалансованої, соціально орієнтованої риторики. Як зазначають вітчизняні дослідники, його виступи є «прикладом ретельно структурованого та логічно послідовного політичного виступу»; через «використання повторів, емоційних апеляцій, метафор та інших риторичних прийомів» мовлення Кіра Стармера є «змістовно насиченим та переконливим» [9, с. 200–201].

Ще одним не менш цікавим спікером є президент Європейської Ради Антоніу Кошта, важливою рисою мовного портрета якого є його статус неносія англійської мови, чим і пояснюється відмова політика від складних ідіом та заплутаних синтаксичних конструкцій на користь максимальної мовної прозорості. Крім того, А. Кошта говорить у помірному, дещо сповільненому темпі, проте з суттєвим акцентом. Понад те, його вік також впливає на артикуляцію мовлення [22, с. 80].

Зі сказаного вище можна зробити висновок, що кожен із досліджуваних політиків володіє абсолютно унікальним ідіолектом – від емоційного популізму до виваженої дипломатії. Ця глибока лінгвістична різноманітність безпосередньо впливає на те, як їхні меседжі сприймає та інтерпретує міжнародна авдиторія. Водночас саме ці індивідуальні особливості мовлення (відповідна лексика, темп, павзи чи еліпсиси) створюють головні бар'єри для точного перекладу, стаючи викликом як для синхроністів, так і для алгоритмів ШІ.

Технологічні моделі автоматизованого перекладу: принципи роботи та відтворення мовлення. Глобальна цифровізація та стрімкий розвиток нейромережевих технологій зумовили справжню революцію в галузі авдіовізуального перекладу. Якщо впродовж десятиліть системи машинного перекладу сприймалися виключно як допоміжний інструмент для роботи з «сухими» текстовими документами, то сьогодні ШІ амбітно «заходить» на територію усного мовлення, що традиційно вважалася монополією людини.

В українському просторі такий технологічний «прорив» досліджував вітчизняний перекладознавець Б. Стасюк на прикладі інтерв'ю президента України В. Зеленського американському подкастеру Л. Фрідману у грудні 2024 року. Автор статті називає це «*гібридним видом усного перекладу з використанням технічних засобів*» [23, с. 371]. Таке твердження є абсолютно справедливим, оскільки наразі ще не існує систем ШІ, здатних ідеально та моментально відтворювати складне мовлення в режимі реального часу без попередньої підготовки або безпосереднього втручання людини-редактора. Причина технологічної обмеженості криється в складній природі самих алгоритмів.

Більшість систем «усного» машинного перекладу побудовані на каскадній архітектурі (Cascade Architecture) *(переклад наш)* [10, с. 591], у якій система автоматичного розпізнавання мови транскрибує мовлення (Automatic Speech Recognition) *(переклад наш)* [11, с. 857], і поки модель Large Language Models здійснює опрацювання діалогу на рівні тексту, система Text-To-Speech конвертує сформовану відповідь у мовлення *(переклад наш)* [24, с. 16667].

Однак цей лінійний ланцюжок є вкрай крихким, адже успіх перекладу залежить ще й від здатності ШІ розрізнити мовців до початку обробки тексту. У реальних умовах «дальнього поля» (Far-Field) звук спікера часто змішується з шумом або іншими голосами, що робить алгоритми підрахунку мовців (Speaker Counting) та виявлення перекриття мовлення (Overlapping Speech Detection) критично важливими *(переклад наш)* [25, с. 2].

Будь-яка похибка на цьому етапі призводить до викривлення транскрипту та подальших змістових «галюцинацій» моделі перекладу. Саме ці труднощі в розрізненні мовців та фільтрації «акустичного хаосу» залишаються головною перешкодою для повної автоматизації процесу [26, с. 1092], яку ми простежимо на прикладі роботи моделей Rask AI та HeyGen.

У фокусі нашого дослідження – порівняльний аналіз (що здійснювався на лексико-семантичному, граматико-синтаксичному, комунікативно-прагматичному та екстралінгвістичному рівнях) якості синхронного перекладу політичного дискурсу, виконаного професійними перекладачами й системами ШІ (HeyGen та Rask).

Матеріалами дослідження слугували автентичні відео- та авдіозаписи актуальних політичних пресконференцій та інтерв'ю, їхні офіційні авдіодоріжки з реальним синхронним перекладом, виконаним професіоналами, та текстовими транскриптами до них, а також результати цільового нейронного машинного перекладу та синтезу мовлення, згенеровані інструментами на базі технологій ШІ та транскриптами до них.

Проведене дослідження засвідчило наявність суттєвих розбіжностей у стратегічному інструментарії та тактиках, що застосовуються людиною та системами ШІ для репродукції вихідного повідомлення.

Розпочнімо аналіз *лексико-семантичного рівня* з найбільш критичного та когнітивно складного аспекту синхронного перекладу – відтворення прецизійної інформації:

*«...**below 2 dollars 50 cents** a **gallon**... **2 dollars and 30 cents** a **gallon**... **1 dollar 95 cents** a **gallon**... 1 dollar 99 cents»* [*LTWEF*]. – *«Зараз ціни на бензин **менш як 2 долари** за **барель** [...] **Можливо, вони... коштуватиме бензин 1 цілу 99 сотих чи 2 долар– до 99 сотих»*** [*ВТУД*]. – *«Ціна на бензин зараз нижча 2 доларів 50 центів за **галон** [...] 2 доларів 30-ти центів за **галон** [...] середня ціна буде меншою за 2 долари за **галон** [...] ще нижче до 1 долара 95ти центів за **галон** [...] ще нижче до 1 долара 99ти центів за **галон**»* [*HeyGen*]. – *«…менше ніж 2 долари 50 центів за **галон** [...] 2 долари 30 центів за галон [...] менше 2 доларів за **галон** [...] вже нижче – 1 долар 95 центів за **галон** [...] мають 1 долар 99 центів»* [*Rask*].

В аналізованому фрагменті з виступу Дональда Трампа людина-перекладач «повністю втрачає контроль» над цифровим масивом («*Можливо, вони... коштуватиме бензин 1 цілу 99 сотих чи 2 долар– до 99 сотих*»), застосовуючи екстремальну компресію «*менш як 2 долари*»; припускається фактичної помилки «*барель*» замість «*галон*» і артикуляційно збивається. Алгоритми ж працюють як бездоганний калькулятор, зберігаючи кожну цифру та одиницю виміру.

«*...air and missile defense […], **ammunition** […], **artificial intelligence**, cyber and **electronic warfare***» [*ERTDIF*]. – *«...**повітряна та протиракетна оборона** […], **амуніція** […], **штучний інтелект,** кібер- та **електронна війна**»* [*НРСЄС*]. – *«...**протиповітряна та протиракетна оборона** […], **боєприпаси** […], **штучний інтелект**, кібер та **електронна війна*** [*HeyGen*]. – *...**ППО** […], **боєприпаси** […], **ШІ**, кібер- та **радіоелектронна боротьба**»* [*Rask*].

У наведеному уривку із пресконференції Антоніу Кошти система Rask демонструє найвищий рівень володіння вузькою номенклатурою, використовуючи нормативні абревіатури «*ППО*», «*ШІ*» та лексичний відповідник «*радіоелектронна боротьба*». Натомість синхроніст та HeyGen припускаються однакової кальки, перекладаючи «*electronic warfare*» як «*електронну війну*». Крім того, у цьому ж фрагменті людина потрапляє у пастку «хибних друзів перекладача», перекладаючи «*ammunition*» (боєприпаси) як «*амуніція*».

*«Now we are **the hottest country** anywhere in the world»* [*LTWEF*]. – *«Зараз ми **найпривабливіша країна** в усьому світі»* [*ВТУД*]. – *«Тепер ми **найгарячіша країна** у світі»* [*HeyGen*], [*Rask*].

Лексема «*hottest*» у політико-економічному контексті є метафорою на позначення успішності й інвестиційної привабливості. Людина-перекладач, відтворюючи цільовою мовою цей уривок із виступу Дональда Трампа, застосовує вірний контекстуальний відповідник, «*найпривабливіша*», повністю зберігаючи первинний задум спікера, на противагу ШІ, який перекладає цю лексему прямим словниковим відповідником «*найгарячіша*», що створює стилістичний дисонанс.

*«Interviewer: This was supposed to be a **nice fire chat**. Uh, Mr. President. / Trump: **Yes. Good**»* [*LTWEF*]. – *«Інтерв'юер: Добре, ми тут маємо з вами ще **приємно поговорити**. / Трамп: **Я готовий. Готовий**»* [*ВТУД*]. – «*Інтерв'юер: Це мала бути **приємна розмова біля вогню**, пане Президент. / Трамп: Так, добре. Налаштувався»* [*HeyGen*]. – *[*Система *Rask* не розпізнала цей фрагмент*]*.

У цьому фрагменті з інтерв'ю Дональда Трампа журналісту використано англійськомовний вираз «*fireside chat*» (тут: скорочено «*fire chat*»), що означає дружню, неформальну бесіду. Система HeyGen калькує це словосполучення як «*розмову біля вогню*», що звучить зовсім неприродньо у форматі інтерв'ю. Синхроністка ж блискуче адаптує зміст *«(маємо) приємно поговорити»* і до того ж контекстуалізує відповідь Д. Трампа «*Я готовий*» замість дослівного «*Так. Добре*». Варто зазначити, що Rask взагалі не зміг перекласти цей фрагмент через алгоритмічну неспроможність розділити голоси (діаризацію), коли спікери перебивають одне одного.

Таким чином, можемо констатувати, що аналіз на лексико-семантичному рівні ілюструє фундаментальну різницю між когнітивними процесами людини та алгоритмічним опрацюванням тексту нейромережами. Окрім того, спостерігаються дві діаметрально протилежні стратегії: перекладачі вдаються здебільшого до генералізації, часто жертвуючи точністю деталей через когнітивне перевантаження, тоді як ШІ демонструє абсолютну термінологічну фіксацію, що супроводжується буквалізмом і втратою сенсу.

Під час порівняльного аналізу перекладу політичного дискурсу, здійснюваного людиною та ШІ, на *граматико-синтаксичному рівні* було виявлено різницю у підходах до структурування думки. Наприклад:

«When it goes bad, it goes bad. The whole we all you all follow us down and you follow us up» [*LTWEF*]. – «*І якщо все добре в США, то все добре і в інших державах. Якщо ж все погано в Америці, то, відповідно, це відчуває увесь світ»* [*ВТУД*]. – *«…коли все іде погано, все іде погано, ви всі ідете за нами і вниз, і вгору* [*HeyGen*]. – «*Коли погано – погано. Ми всі… Ви всі йдете за нами вниз, і ви йдете за нами вгору»* [*Rask*].

Людина-перекладач застосовує синтаксичну перебудову та антонімічний переклад при відтворенні аналізованого уривку із виступу Дональда Трампа. Усвідомлюючи, що дослівний переклад «*йти вниз і вгору*» українською звучить неприродньо, синхроністка вибудовує чітку причинно-наслідкову структуру *«якщо…, то…»*. Натомість обидві нейромережі вдаються до жорсткого синтаксичного калькування, зберігаючи англійську просторову метафору «*follow us down / up*», що перетворює політичну заяву на стилістично незрозумілу низку слів.

«And we're at a point that we've never I don't believe we've ever been I never thought we could do it this quickly...» [*LTWEF*]. – *«Насправді я навіть сам не знав, що ми досягнемо таких успіхів так швидко. Я думав, що це займе більше як один рік...»* [*ВТУД*]. – *«…ми зараз на рівні, на якому ніколи не були, не вірю, що ми колись досягали такого...»* [*HeyGen*]. – *«Ми в точці, якої ніколи я б не думав, що ми коли-небудь були...»* [*Rask*].

Цей фрагмент із виступу Дональда Трампа є класичним прикладом спонтанного мовлення з обірваними конструкціями (анаколуфами). Людина-перекладач застосовує тактику вилучення та лінеаризації [28, с. 44], «зшиваючи» розірвані думки оратора в одне логічне речення. ШІ намагається перекласти кожне самовиправлення, що призводить до граматичного колапсу. Показовою є помилка системи Rask, що продукує ненормативну для української мови підрядну конструкцію (*«в точці, якої ніколи я б не думав, що ми коли-небудь були...»*).

«…perhaps ***how you too and the places where you come from*** *can do much better by following what we're doing»* [*LTWEF*]. – *«Можливо,* ***і ваші держави*** *також можуть поглянути на те, що ми робимо»* [*ВТУД*]. – *«…можливо,* ***як і ви у тих місцях, звідки ви приїхали****. Можуть досягти набагато кращих результатів...»* [*HeyGen*]. – *«…можливо,* ***як ви теж і місця, звідки ви родом****, можете досягти набагато більшого...»* [*Rask*].

Даний приклад свідчить про те, що професійна перекладачка майстерно використовує синтаксичну компресію, замінюючи громіздке підрядне означальне речення «*the places where you come from*» з незрозумілою частиною «*how you too*» на лаконічне словосполучення *«ваші держави»*. Натомість, HeyGen генерує фразу *«як і ви у тих місцях, звідки ви приїхали»*, а Rask – *«як ви теж і місця, звідки ви родом»*. У результаті – обидві системи не вилучили обмовку Дональда Трампа, через що речення суттєво втратило логіку висловлення.

«So this is the political declaration that ***goes with it****, and we've made some real progress on those security guarantees»* [*LCW*]. – *«****Йдеться про*** *політичну декларацію. Ми також просунулися до питань гарантій безпеки»* [*СМПЗКО*]. – «*Отже, це політична декларація, яка* ***йде разом із цим****, і ми досягли реального прогресу щодо цих, гарантій безпеки»* [*HeyGen*]. – *[*Система Rask не розпізнала цей фрагмент*]*.

Аналізований фрагмент із пресконференції Кіра Стармера яскраво ілюструє стилістичну та прагматичну прірву між людським перекладом і машинною обробкою. Синхроністка успішно

застосовує синтаксичне членування та прагматичну адаптацію, розбиваючи складне речення, що є притаманним мовленню британського прем'єр-міністра, та замінюючи розмовні елементи на кліше офіційно-ділового стилю «*Йдеться про...*», що підвищує загальний регістр промови. Натомість система HeyGen продукує стилістично неприйнятний буквалізм: перевантажує синтаксис вказівними займенниками. Водночас повна втрата цього пасажу нейромережею Rask демонструє критичну нестабільність ШІ в умовах спонтанного мовлення.

На граматико-синтаксичному рівні «живий» переклад засвідчує беззаперечну перевагу в забезпеченні природності та зв'язності викладу думок. Синхроніст мислить цілими логічними блоками, активно застосовуючи стратегії синтаксичного членування, компресії та перебудови речень під норми цільової мови, що дозволяє перетворити спонтанне, часто плутане мовлення політика на цілісний та зрозумілий текст. Натомість системи ШІ, незалежно від їхньої архітектури, тяжіють до структурного буквалізму та синтаксичного калькування.

Комунікативно-прагматичний та екстралінгвістичний рівні. У політичному дискурсі, де вплив на авдиторію та емоційне переконання є первинними, інтонація, темп мовлення, логічні павзи та тембральне забарвлення важать не менше, ніж сам текст. Саме на комунікативно-прагматичному та екстралінгвістичному рівнях розкривається фундаментальна прірва між емпатичною гнучкістю синхроніста та механічною алгоритмікою ШІ.

«I always said it came from ***Wuhan****. It did come from Wuhan»* [*LTWEF*]. *– «Пам'ятаєте, в Ухані тоді почали помирати люди? Хоча вірус насправді, як ми знаємо, звідки він пішов»* [*ВТУД*]. – «*Я завжди казав, що це прийшло з* ***ВуханЯ****. Воно дійсно прийшло з* ***ВуханЯ****»* [*HeyGen*]. *– «...я б сказав, що це з* ***Уханю****, це з* ***Уханю****»* [*Rask*].

Цей уривок слугує яскравою ілюстрацією розбіжностей на комунікативно-прагматичному та екстралінгвістичному рівнях. Перекладачка-синхроністка здійснює радикальний відступ від лексико-синтаксичної структури оригіналу, вдаючись до так званого перекладацького коментаря. Замість самовпевненої заяви оратора, людина апелює до спільної пам'яті авдиторії «*Пам'ятаєте... почали помирати люди?*», щоб передати емоційну напругу повідомлення. Понад те, в оригіналі Дональд Трамп використовує емфазу наприкінці речень «*...from Wuhan. ...from Wuhan*», що виконує функцію посилення категоричності, ритмізації мовлення та фіксації уваги слухача на джерелі проблеми. Людина-перекладач, здійснюючи глибоку прагматичну адаптацію, повністю нівелює цю риторичну фігуру, розчиняючи чітке звинувачення у розлогому риторичному запитанні з апеляцією до пам'яті авдиторії. Натомість системи ШІ демонструють алгоритмічну здатність до бездоганного копіювання структурних елементів тексту та цілковиту «прагматичну сліпоту». Нейромережа HeyGen, попри загальну семантичну точність, зазнає краху на фонетико-інтонаційному рівні, генеруючи ненормативний наголос та назву міста «*ВуханЯ*», що створює неприйнятний комічний ефект. Водночас алгоритм Rask критично спотворює модальність висловлювання, перетворюючи категоричне твердження оратора на невпевнене припущення «*я б сказав*».

«This was the path that ***sleepy Joe Biden*** *administration and many other Western governments* ***very foolishly followed****,* ***turning their backs*** *on everything that makes nations* ***rich and powerful and strong****»* [*LTWEF*]. *– «І насправді це те, що робили багато західних урядів і адміністрація* ***сплячого****... Джо. Вони з... не робили те, що робить* ***країну процвітаючою****»* [*ВТУД*]. *– «Це був шлях, яким дуже нерозумно пішла адміністрація* ***сонного*** *Джо Байдена та багато інших західних урядів, відвернувшись від усього, що робить нації* ***багатими, могутніми та сильними*** [*HeyGen*]. *– «Яким пішла адміністрація* ***сонного*** *Джо Байдена та західні уряди? Дуже нерозумно, відвернувшись від усього, що робить нації* ***багатими, могутніми та сильними****»* [*Rask*].

Вищенаведений фрагмент із виступу Дональда Трампа демонструє суттєву різницю обробки людиною та ШІ емоційно-експресивних висловів, зокрема під час передачі риторичної агресії. Перекладачка здійснює масштабну деекспресивізацію та прагматичне пом'якшення тексту.

Це проявляється як у психологічній хезитації перед відтворенням прямої політичної образи «*сплячого.. Джо*», так і в повному згладжуванні агресивної метафорики: різкі формулювання оригінального виступу «*very foolishly followed*», «*turning their backs*» перетворюються на нейтральну, фактичну констатацію «*не робили те, що робить...*». Крім того, синхроністка вилучає потужний ораторський триколон наприкінці речення «*rich and powerful and strong*», стискаючи його до єдиного поняття «*процвітаючою*», що свідчить про підсвідому дію внутрішнього «критика», який під тиском когнітивного навантаження та прагнення до політичної коректності знижує градус конфліктності. Натомість нейромережа HeyGen демонструє ідеальну передачу афекту та емоційної напруги, відтворюючи експресивні конструкції настільки природно, що текст повністю зберігає перформативну силу політичного звинувачення. Відсутність у машини психологічного фільтра та «емпатії» в цьому випадку працює як перевага, дозволяючи згенерувати бездоганну риторичну кальку. Водночас система Rask, хоча й успішно розпізнає агресивну лексику, зазнає критичного синтаксичного збою: хибне інтонаційне членування перетворює першу частину стверджувального речення на запитання, що остаточно руйнує цілісність риторичного удару та перетворює пафосну заяву на розірваний, плутаний текст.

*«...The whole we all, you all follow us down and you follow us up [**laugh**]. And we're at a point...»* [*LTWEF*]. – *«Якщо ж все погано в Америці, то, відповідно, це відчуває увесь світ [...] Можливо, рік і місяць, а вийшло швидше [**сміх перекладачки**]»* [ВТУД]. – *«Це відбулося значно швидше, ніж я думав – ...ви всі ідете за нами і вниз, і вгору [**мав би бути сміх**] ми зараз на рівні…»* [*HeyGen*]. – *«…ви всі йдете за нами вниз і ви йдете за нами вгору [**мав би бути сміх**]. Ми в точці…»* [*Rask*].

Цей приклад демонструє паралінгвістичні компоненти мовлення, зокрема природні емоційні реакції оратора, Дональда Трампа, такі як сміх. Під час синхронного перекладу перекладачка стикається з об'єктивним часовим відставанням (декаляжем) та високим когнітивним навантаженням, через що фізично не може відтворити сміх «мілісекунда в мілісекунду», паралельно артикулюючи складне попереднє речення. Перекладачка майстерно застосовує стратегію асинхронної компенсації: вона переносить невербальну реакцію (сміх) на наступний логічний такт мовлення. Таке відтермінування не порушує комунікативного задуму, а, навпаки, дозволяє органічно зберегти розслаблену, харизматичну тональність виступу та демонструє глибоку емпатичну синхронізацію професіонала з оратором і авдиторією. Натомість системи ШІ засвідчують абсолютну «паралінгвістичну глухоту». Модулі розпізнавання мовлення (ASR) в алгоритмах HeyGen та Rask запрограмовані виключно на «витягування» вербальних одиниць, автоматично фільтруючи сміх як акустичний «шум». Більше того, технології машинного синтезу голосу (TTS) наразі позбавлені здатності генерувати спонтанні, не прописані текстом афективні реакції. Як наслідок, у машинному виконанні фрагмент повністю очищується від емоційного забарвлення, перетворюючи живу міжособистісну комунікацію політичного лідера на емоційно незабарвлений потік інформації.

Підсумовуючи проведений аналіз комунікативно-прагматичного та екстралінгвістичного рівнів, варто зазначити, що «людський» і нейромережевий переклад демонструють полярні стратегії обробки цих вимірів політичного дискурсу. Синхроністи виступають емпатичними комунікаторами: підсвідомо згладжуючи риторичну агресію, вони нейтралізують конфліктну лексику та органічно компенсують невербальні прояви (сміх), адаптуючи виступ до комфортного сприйняття авдиторією. Натомість системи ШІ, позбавлені психологічних фільтрів, значно ефективніше передають первинний афект, ідеологічну гостроту та гіперболізацію тексту, виступаючи точним дзеркалом оригінальної риторичної форми.

Висновки. У межах проведеного дослідження ми переконалися, що синхронний переклад на сьогодні залишається одним із найскладніших видів перекладацької діяльності через надзвичайно високий рівень когнітивного навантаження. Його складність полягає не лише в безперервному декодуванні іншомовного мовлення, а насамперед в одночасному виконанні кіль-

кох взаємопов'язаних операцій: слуханні, глибокому осмисленні, оперативному перекодуванні та породженні власного висловлювання в умовах гострого дефіциту часу.

Додатковим чинником ускладнення постає жанрова специфіка політичного дискурсу. У процесі вивчення пресконференцій та інтерв'ю було встановлено, що ці формати характеризуються високим рівнем непередбачуваності та значною насиченістю екстралінгвістичними сигналами. Аналіз мовленнєвих портретів провідних політичних діячів показав, що кожен спікер послуговується власним ідіостилем: від агресивно-популістської, насиченої розмовною лексикою риторики Д. Трампа до стриманого, інституційно маркованого мовлення європейських посадовців, що істотно посилює навантаження на оперативну пам'ять і механізми уваги перекладачів.

Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що попри стрімкий розвиток технологій ШІ, синхронний переклад політичного дискурсу залишається сферою, в якій вирішальна роль належить людині. Саме завдяки гнучкості мислення перекладач здатен виконувати функцію активного редактора мовлення, впорядковуючи фрагментарний або хаотичний потік інформації. Аналіз перекладацьких рішень засвідчив, що фахівець здатен зберігати зміст навіть у найнесприятливіших умовах. Нейромережеві моделі ж виявилися залежними від власних алгоритмічних патернів: одні тяжіють до структурного буквалізму та калькування, продукуючи громіздкі й неприродні для української мови конструкції, в той час як інші вдаються до надмірної компресії, що спричиняє втрату прецизійної інституційної термінології та змістових нюансів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Прокопенко А. В., Рава В. М. Кореляція когнітивних процесів та робочої пам'яті перекладача. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. *Серія : Філологія. Соціальні комунікації.* 2020. Т. 31 (70), № 4, ч. 3. С. 65–70. DOI: https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.4-3/12.

2. Setton R., Dawrant A. Conference interpreting: A complete course. John Benjamins Publishing Company, 2016. 500 p.

3. Raufov M. M. History of Simultaneous Interpretation. *International Journal of Advanced Multidisciplinary Research and Studies*. 2023. № 3 (1). P. 802–804. DOI: https://doi.org/10.47689/2181-3701-vol4-iss3-pp39-43.

4. Gile D. Basic concepts and models for translator and interpreter training. Amsterdam ; Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 1995. 283 p.

5. Teun A. van Dijk. Discourse and Context: A Sociocognitive Approach. Cambridge University Press, 2008. 283 p.

6. Пресконференція : веб-сайт. URL: https://stud.com.ua/11340/menedzhment/pres_konferentsiya (дата звернення: 11.01.2026).

7. Калита О. П. Жанрові особливості інтерв'ю на сторінках українських онлайн видань. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Журналістика*. 2023. Т. 34 (73), № 1, ч. 2. С. 308–312. DOI: https://doi.org/10.32782/2710-4656/2023.1.2/48.

8. Ставицька Л.О. Про термін ідіолект. *Українська мова*. 2009. № 4. С. 3-17.

9. Ускова Т. О., Карабітськова Н. О., Ель Кассем О. В. Політичні виступи: мовні особливості промов Кіра Стармера та Ріші Сунака. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія : Філологія. Журналістика. 2024. Т. 35 (74), № 5, ч. 1. С. 196–209. DOI: https://doi.org/10.32782/2710-4656/2024.5.1/33.

10. Shangguan Y., Li J., Qiao L., Alvarez R., McGraw I. Analyzing the Quality and Stability of a Streaming End-to-End On-Device Speech Recognizer. *Interspeech*, 2020. P. 591–595. DOI:10.21437/Interspeech.2020-1194.

11. Saeki T., Takamichi S., Saruwatari H. Incremental text-to-speech synthesis using pseudo lookahead with large pretrained language model. *IEEE Signal Processing Letters*. 2021. № 28. P. 857–861. DOI: https://doi.org/10.48550/arXiv.2012.12612.

12. Simultaneous interpreting: веб-сайт. URL: https://knowledge-centre-translation-interpretation.ec.europa.eu/en/conference-interpreting/simultaneous-interpreting (дата звернення: 23.01.2026).

13. The Nuremberg Trials: веб-сайт. URL: https://www.nationalww2museum.org/war/topics/nuremberg-trials.

14. Нагорна Л. П. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики : монографія. Київ : Світогляд, 2005. 315 с.

15. Chilton P. Analysing political discourse: Theory and practice. London ; New York : Routledge, 2004. 226 p.

16. Edelman M. Constructing the Political Spectacle. University of Chicago Press, 1988. 148 p.

17. Van Dijk T. A. What is Political Discourse Analysis? *Political Linguistics* / ed. J. Blommaert, C. Bulcaen. Amsterdam : Benjamins, 1997. P. 11–52.

18. Habermas J. Faktizität und Geltung: Beiträge zur Diskurstheorie des Rechts und des demokratischen Rechtsstaats. Suhrkamp, 1992. 698 S.

19. Trager G. L. Paralanguage: A First Approximation. *Studies in Linguistics*. 1958. Vol. 13. P. 1–12.

20. Ідіолект. Енциклопедія сучасної України : веб-сайт. URL: https://esu.com.ua/article-13777 (дата звернення: 16.02.2026).

21. Savchuk V. Personality traits of U.S. presidents and their impact on the nature of public speaking. *Advanced Linguistics*. 2025. № 16. С. 274–287. DOI: https://doi.org/10.20535/.2025.16.343784.

22. Панченко І. Б. Місце і роль паралінгвістичних засобів у процесі спілкування. *Вісник Житомирського педагогічного університету*. 1999. № 4. С. 80–83.

23. Стасюк Б. В. Інструменти з елементами штучного інтелекту в сучасному усному перекладі. *Наукові записки. Серія : Філологічні науки*. 2025. № 213. С. 371–376. DOI: https://doi.org/10.32782/2522-4077-2025-213-54.

24. Torgashov N., Henter G. E., Skantze G. VoXtream : Full-Stream Text-to-Speech with Extremely Low Latency. *ICASSP 2026 – 2026 IEEE International Conference on Acoustics, Speech and Signal Processing (ICASSP)*, Barcelona, Spain, 2026. P. 16677-16681. DOI: https://doi.org/10.1109/ICASSP55912.2026.11464944.

25. Cornell S., Omologo M., Squartini S., Vincent E. Overlapped Speech Detection and speaker counting using distant microphone arrays. *Computer Speech & Language.* 2021. Vol. 72. P. 2-34. DOI: https://doi.org/10.1016/j.csl.2021.101306.

26. Kotti M., Moschou V., Kotropoulos C. Speaker segmentation and clustering. *Signal Process*. 2008. Vol. 88. P. 1091–1124.

27. Сидоренко Т. М., Стороженко Л. Г. *Структуризація тексту* : навч. посіб. Київ, 2018. 132 с.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ:

ВТУД – Виступ Трампа у Давосі | Мирний план та Гренландія | НАЖИВО : відео. URL: https://www.youtube.com/watch?v=SH-ThWQaJqk.

ERTDIF – Europe Rises to Defend Its Future! António Costa's Game-Changing Speech: відео. URL: https://www.youtube.com/watch?v=48JMZqmATB0.

HeyGen: веб-сайт. URL: https://sl1nk.com/6lzmuqa.

Rask.ai: веб-сайт. URL: https://www.rask.ai/.

LTWEF – LIVE: Trump speaks at World Economic Forum 2026 in Davos (full speech): відео. URL: https://www.youtube.com/watch?v=qo2-q4AFh_g.

НРСЄС – НАЖИВО результати Саміту ЄС щодо України | Пресконференція Кошти і фон дер Ляєн : відео. URL: https://www.youtube.com/watch?v=4fqOUW3lmW8.

LCW – Live: Coalition of the Willing – US agrees to support European troops in Ukraine: відео. URL: https://www.youtube.com/watch?v=xfSIbUwXFvE.

СМПЗКО – Спілкування з медіа після найбільш репрезентативного засідання Коаліції охочих : відео. URL: https://www.youtube.com/watch?v=jisqh2VFyyA.

Дата першого надходження статті до видання: 15.07.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 14.08.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 06.11.2026